

ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ ТА ЦИФРОВІ РІШЕННЯ

Кулик А.В., аспірант

Науковий керівник – д-р екон. наук, проф. Г.М. Коптєва

Національний технічний університет «ХПІ»

Повномасштабна військова агресія з боку росії зруйнувала та продовжує руйнувати економіку України, знищує українські міста та селища, призводить до критичних змін в транспортній та енергетичній інфраструктурі країни, стає наслідком соціальної, демографічної, гуманітарної та природної кризи на території нашої країни. За повний рік війни пряма шкода, завдана будівлям та інфраструктурі, оцінюється в розмірі понад 135 мільярдів доларів США, що є безпрецедентною сумою руйнувань та втрат за часів Другої світової війни. Загальна сума потреб на відновлення і відбудову оцінюється у понад 411 мільярдів доларів США, що в 2,6 рази перевищує фактичний ВВП України у 2022 році [1].

Під час війни будь-яка економіка змінює свій зміст та вигляд, тому не завжди можна використовувати традиційні економічні інструменти. Проте саме зараз, коли ще не закінчились військові дії на території нашої країни, саме в таких умовах важливо розпочати розробляти заходи стратегічного реагування на загрозливі виклики сьогодення. Основним завданням для українського народу та уряду стає створення ефективної моделі відновлення країни, в основу якої повинен бути закладений найкращий світовий досвід відновлення країн після стихійних лих та військових конфліктів із використанням сучасних цифрових інструментів. Узагальнюючи світовий досвід щодо повоєнного відновлення, можна виділити такі основні напрями відбудови країни, в.ч.:

1) першочергове відновлення базової інфраструктури та об'єктів в деокупованих та постраждалих від військової агресії регіонах. Створення базових транспортних, енергетичних та тимчасових житлових моделей в регіонах. Фінансова підтримка повинна стимулювати зростання економіки регіону та відновленню робочих місць;

2) надання соціальних послуг для населення. Переформатування закладів охорони здоров'я та освіти, для поліпшення медичних та освітніх послуг в регіонах, що буде стимулювати повернення населення в країну. Забезпечення максимально простої економічної реінтеграції в суспільство певних категорій людей, таких як внутрішньо переміщені особи, демобілізовані учасники бойових дій та інші вразливі групи населення;

3) здійснення структурних реформ для макроекономічної стабільності та подальшого економічного зростання. Впровадження інноваційних технологічних рішень, шляхом використання цифрових та

«зелених» технологій. Створення сприятливого середовища для вітчизняного бізнес-середовища, шляхом антикорупційних заходів та верховенства права, запровадження пільгових умов для відновлення роботи малого та середнього бізнесу.

Ключовими принципами, які повинні бути дотримані при побудові стратегічної моделі повоєнного відновлення України за словами президента В.Зеленського «це максимальна безпека, максимальна технологічність, максимальне дотримання екологічних стандартів, максимальне застосування «зелених» технологій, максимальна реалізація принципів безбар'єрності; максимальна спрямованість на інтереси громад, максимальна прозорість – при плануванні, використанні коштів, відборі проєктів» [2].

Для врахування потреб різних рівнів повоєнного відновлення- від найнижчого рівня відновлення базових потреб населення до вирішення проблем великої відбудови та забезпечення подальшого економічного розвитку громад, регіонів та всієї країни необхідна максимальна цифровізація процесу відбудови. Створення цілісної архітектури взаємопов'язаних цифрових інструментів та рішень забезпечить ефективне управління, об'єднання зусиль багатьох стейкхолдерів, прозорість та підзвітність перед громадськістю та донорами [3]. Це можливо з використанням існуючих в Україні цифрових рішень (реєстрів, систем, аукціонів тощо) з високими стандартами якості, відкритості, підзвітності та ефективності.

Для швидкого початку відновлення базової інфраструктури в деокупованих та постраждалих регіонах якісним рішенням став запуск цифрового інструменту – реєстру знищеного та пошкодженого майна (РПЗМ), який забезпечив об'єктивне фіксування та надання компенсації громадянам для відновлення їх пошкодженого житла. Реєстр є офіційною базою верифікованої інформації про пошкодження внаслідок військових дій та обстрілів, який в подальшому буде використаний для подання в міжнародні суди позовів проти росії для отримання репарацій та відшкодування збитків.

Для початку масштабної відбудови в регіонах важливим є запуск в тестовому режимі цифрового інструменту DREAM, який є системою управління відбудовою і функціонал якої передбачає широкі можливості для моніторингу від етапу відбору проєктів до завершення реалізації кожного з них. Його використання забезпечує прозорість відбудови для громадської спільноти, донорів та експертів. Саме через систему DREAM здійснювалося подання перших проєктів органами місцевого самоврядування для фінансування з Фонду ліквідації наслідків збройної

агресії- це школи, лікарні, багатоквартирні будинки та житлово-комунальна інфраструктура.

Більш системний інструмент — Програма комплексного відновлення територій. Вона базується на основі зібраних даних та визначає основні просторові містопланувальні та соціально-економічні пріоритети відновлення тої чи іншої громади. Такі програми комплексного відновлення накопичуються в Єдиній державній електронній системі у сфері будівництва (ЄДЕССБ), яка найближчим часом стане основним надважливим інструментом для відновлення, адже цифровізує всі будівельні процеси в країні та містить повну інформацію про суб'єктів та об'єкти будівництва та під'єднана до всіх державних реєстрів [4].

Таким чином, для ефективного та швидкого відновлення нашої країни необхідно постійне розширення сфери використання цифрових інструментів. Це дозволить зменшити корупційні ризики на різних рівнях управління, підвищить ефективність використання залучених ресурсів для відновлення, збільшить прозорість процесів відновлення та сприятиме залученню світової спільноти підтримувати Україну та долучатися до програм відновлення України. Фінансова підтримка та інвестиції в відновлення України – це інвестиції в майбутню безпеку та економічну стабільність Європи та світу.

Інформаційні джерела

1. Україна швидко оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення. Світовий Банк, Уряд України, Європейський Союз, Організація Об'єднаних Націй, 2023. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/>.
2. Зеленський В., Промова Президента України на міжнародній конференції з питань відновлення України в Лугано. 2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vidbudova-ukrayini-bude-najbilshim-vneskom-u-pidtrimku-globa-7626>.
3. Шаповал Н., Федосєєнко М., Грибановський О., Терещенко О., Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainianrecovery.pdf>.
4. Шуляк О. (2023) Цифровізація відбудови: як зробити процес максимально прозорим. URL: <https://thepage.ua/ua/experts/yak-zrobiti-proces-vidbudovi-ukrayini-maksimalno-prozorim>.